

CLASICI AI LITERATURII UNIVERSALE

GASTON LEROUX

Fantoma de la Operă

Traducere din limba franceză și note
CORNELIA ȘI DAN MARINESCU

Prefață
IRINA-MARGARETA NISTOR

CORINT

Redactor: ANTONIA KACSÓ
Tehnoredactare computerizată: LORENA IONICĂ

Designul copertei: ANDREEA APOSTOL
Ilustrația copertei reproduce un detaliu din
tabloul *Insula morților* (1920) de ARNOLD BÖCKLIN

Gaston Leroux
Le fantôme de l'Opéra

Toate drepturile asupra ediției în limba română aparțin
GRUPULUI EDITORIAL CORINT.
CORINT este marcă înregistrată.

ISBN: 978-606-8723-76-1

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

LEROUX, GASTON

Fantoma de la operă / Gaston Leroux ; trad.: Cornelia și Dan Marinescu;

pref.: Irina Margareta Nistor. - București : Corint Books, 2015

ISBN 978-606-8723-76-1

- I. Marinescu, Cornelia (trad.)
- II. Marinescu, Dan (trad.)
- III. Nistor, Irina Margareta (pref.)

821.133.1-31=135.1

PREFAȚĂ

La peste 100 de ani de la prima ediție¹ și la trei decenii de când *Fantoma de la Operă* a devenit încă și mai celebră, odată cu musicalul lui Andrew Lloyd Webber, romanul jurnalistului Gaston Leroux este mai incitant ca niciodată, mai cu seamă că, între timp, spectacolul a fost montat și la recent inaugurata Operetă din București, unde se joacă mereu cu casa închisă. La Londra, acolo unde premiera mondială a musicalului lui Webber a avut loc pe 9 octombrie 1986, se poate vorbi deja despre un adevărat fenomen, căci o seară petrecută în West End, Broadway-ul londonez, pentru a vedea un spectacol cu *Fantoma de la Operă*, musicalul depășit în longevitate doar de acela realizat după o altă carte celebră, *Mizerabilii*, a devenit deja una dintre cele mai iubite activități turistice.

Personajul principal al *Fantomei* este unul extrem de misterios și construit cu mare migală de cel care a fost, între altele, autorul unor romane polițiste legendare, precum *Misterul camerei gl b ne*.

Ediția oferită de Editura Corint, în frumoasa traducere a Corneliiei și a lui Dan Marinescu, este îmbogățită cu note explicative excelente, care întregesc dorința celor interesați de a avea o imagine

¹ Inițial, textul *Fantomei de la Operă* a apărut, în foileton, între septembrie 1909 și ianuarie 1910, în *Le Gaulois*, ziarul francez independent literar și politic, adesea monden, inițial monarhist și mai apoi republican, cu un tiraj impresionant. Fondat la 5 iulie 1868 de Henry de Pène și Edmond Tarbé des Sablons, *Le Gaulois* avea să fuzioneze în 1929 va fuziona cu *Le Figaro*.

cât mai complexă a unei întâmplări despre care e greu să spui dacă a existat sau nu cu adevărat, ancheta naratorului fiind una care poate fi comparată cu cele pe care numai marii ziariști de investigație sunt în stare să le ducă la bun sfârșit.

Prima ecranizare a poveștii datează din 1916, numai că, din păcate, copia s-a pierdut. Culmea este că întâia adaptare americană cinematografică avea să fie făcută, în 1925, într-o peliculă mută cu înspăimântătorul Lon Chaney, ca protagonist. Studiourile Universal au recreat, pe platou, Opera din Paris, iar după ce filmul s-a bucurat de un succes formidabil, în 1929, noului film i-au fost adăugate efecte sonore și câteva scene vorbite.

În 1930, a fost realizat un film de desene animate cu Oswald the Lucky Rabbit, în 1937 chinezii s-au arătat interesați de aceeași intrigă, iar în 1943, celebrul Claude Rains a devenit „fantomă” desfigurată și pasională.

Argentinienii, mexicanii, ciocănitorea Woody, britanicii, italienii și din nou americanii, în 1989, în regia lui Dweight H. Little, ori maestrul horror-ului italian Dario Argento, în 1998, par să pregătească adaptările, după musical, cea a lui Joel Schumacher, din 2004 și a lui Nick Morris din 2011, totul culminând, cel puțin deocamdată, cu producția animată a lui Luc Besson, *Un monștru la Paris* cu vocile Vanesei Paradis și Mathieu Chedid. Nici longevivul serial cu familia Simpson nu a ratat ocazia, într-unul dintre episoade sale, de a trata, în cheie ironică, tipică, năluca bizară.

Cum s-ar explica fascinația continuă, pasiunea extraordinară pe care povestea plină de intrigă, mister, dar și de detalii horror le stârnește? Poate că răspunsul se află în faptul că romanul descrie cu mare minuțiozitate culisele interzise spectatorului obișnuit. Sau poate că serafica, ingenua și mult îndrăgita Christine Daaé, eroina principală, este cea care cucerește definitiv privitorul sau cititorul, care, oricât de experimentat, oricât de cultivat,

va ajunge să se teamă pentru viața ei ca un „cititor inocent” și va încerca, parcă, s-o ocrotească pe cât îi va sta în putință.

Volumul este o lectură care, cu siguranță, poate schimba destine, căci prezintă, într-o abordare plină de afecțiune, viața de zi cu zi a artiștilor. Mulți vor dori poate, măcar pentru o vreme, să se numere printre starurile aflate în așteptarea aplauzelor care le răsplătesc eforturile de o viață întreagă. Firește că nu lipsesc nici bârfele, invidiile, care transcend granițele și secolele. Îngerul Muzicii este omniprezent și pare unul păzitor, loja numărul 5 rămâne o legendă, care îi va însoți pe melomani deopotrivă, cu dorința de a revedea, cât mai curând, *Faust*-ul lui Charles Gounod.

Publicul din epoca lui Leroux devine el însuși personaj, și încă unul extrem de pestriț. Șicanele între colegii de breaslă sunt la tot pasul. Instrumentele par să prindă viață, de la viori la celebra orgă. Balul costumat îți dă fiori, iar măștile produc o spaimă asemeni celei din coșmarurile pe care le trăiești cu atâta intensitate, încât nu mai reușești să mai faci distincția dintre vis și realitate, sau din care te temi că n-ai să te mai trezești niciodată.

Unul dintre cele mai tulburătoare capitole rămâne al treisprezecelea, „Lira lui Apollo”. Vocea chipului desfigurată, cuprinsă de o gelozie nemărginită, intervine sufocant și deranjant în idila dintre Christine și Raoul. Întreaga istorie, atât de stranie, este bazată pe o întâmplare reală, de la care au pornit zvonurile ce n-au putut fi niciodată dovedite sau contrazise, referitoare la izbucnirea incendiului din 4 mai 1897 din clădirea Operei, în care și-au pierdut viața 126 de doamne din înalta societate (între care și ducesa de Alençon, Sophie Charlotte de Bavaria, sora celebrei împărătese Sisi). Catastrofa a izbucnit în timpul unui eveniment caritabil ținut anual de nobile și intitulat „Bazar de la Charité”.

Scena prăbușirii candelabrului este atât de înspăimântătoare, ca un adevărat blestem, încât, pentru a te feri de vreo nenorocire fatală, vei ajunge să cauți mereu din priviri acest element de decor gotic în orice sală unde vei intra și el va fi prezent.

Fantoma de la Operă este, așadar, nu doar radiografia unei epoci demult apuse, ci și un fecund material de reflecție, o poveste înfricoșătoare, dar și emoționantă, care ne poate tulbura, ne poate bântui și popula coșmarurile, dar care nu ne va lăsa nicicând indiferenți.

IRINA-MARGARETA NISTOR

TABEL CRONOLOGIC

- 1868:** Se naște, pe 6 mai, la Paris, Gaston Leroux, jurnalist și scriitor francez de romane polițiste.
- 1886:** În octombrie, se înscrie la Facultatea de Drept din Paris, și își obține licența pe 30 octombrie, 1889. A moștenit milioane de franci, pe care i-a cheltuit pe jocuri de noroc, ajungând aproape la faliment.
- 1890:** A început să lucreze ca stenograf la tribunal și ca reporter pentru ziarul *L'Éch d Paris*.
- 1894:** Scrie un articol despre procesul lui Auguste Vaillant (autorul atentatului cu bombă de la Camera Deputaților), care i-a atras atenția directorului ziarului *Le Matin*, care i-a propus o colaborare cu renumitul cotidian.
- 1899:** Se căsătorește cu Marie Lefranc.
- 1901:** Devine reporter special pentru *Le Matin* și întreprinde numeroase călătorii în Franța și în străinătate, mai ales în Spania și Maroc.
- 1902:** În Elveția o întâlnește pe Jeanne Cayatte, cu care va trăi în concubinaj, deoarece soția sa, de care era despărțit, refuză să-i acorde divorțul.
- 1903:** Apare în *Le Matin* romanul-foileton *Le Chârch ur d trésors (La Doube Vie d Téoph aste Longe t)*, primul dintr-o serie de 15 pe care le va scrie pentru acest ziar.

- 1905:** Se naște fiul său, Alfred.
- 1907:** Abandonează jurnalismul și se dedică scrisului.
- 1908:** Apare *Misterul camerei glăbne*, un roman polițist care îl are ca protagonist pe tânărul reporter Joseph Rouletabille. În același an mai apar romanele *Le praf din la domeniul noir* și *Le Roi Mystère*. Se naște fiica sa, Madeleine.
- 1909:** Se mută la Nisa.
- 1910:** Apare *Fantoma de la Operă*, cel mai cunoscut roman al lui Leroux, dedicat fratelui autorului, Joseph. Succesul cărții a generat numeroase ecranizări. În același an mai apar romanele *Un bărbat din noaptea* și *La reine de sabot*.
- 1917:** Soția sa acceptă divorțul, iar Leroux se căsătorește cu Jeanne Cayatte. Apar romanele-foileton *Rouletabille chez Krup* și *La Bataille invisible*.
- 1918:** Împreună cu René Navarre (actorul care l-a interpretat pe Fantômas) și cu Arthur Bernède, înființează „Societatea cineromanelor”, pentru care Leroux a lucrat ca producător și scenarist.
- 1922:** Apare filmul de lungmetraj *Il était dix-huit enfants*, al cărui scenarist a fost Leroux, în vreme ce fiica sa a interpretat rolul principal.
- 1925:** În publicația *Les Nouvelles Littéraires*, Frédéric Lefèvre îi consacră lui Leroux celebra serie „Une heure avec...” („O oră cu...”). Apar romanele-foileton *Le Coup d'état de Chéri-bibi*, precum și *La Mansarde en or*.
- 1927:** Pe 15 aprilie, se stinge din viață, la Nisa, în urma unei infecții urinare severe.

CUVÂNT-ÎNAINTE

UNDE AUTORUL ACESTEI NEOBIȘNUITE ISTORISIRI
ÎI POVEȘTEȘTE CITITORULUI CUM A AJUNS
SĂ CAPETE CERTITUDINEA CĂ FANTOMA
DE LA OPERĂ A EXISTAT CU ADEVĂRAT

FANTOMA DE LA OPERĂ A EXISTAT. Nu a fost deloc, așa cum s-a crezut mult timp, o inspirație a artiștilor sau o superstiție a directorilor și nici creația grotescă a creierelor înfierbântate ale domnișoarelor din corpul de balet, ale mamelor lor, ale plasa-toarelor, angajaților de la vestiar și portarilor.

Da, ea a existat în carne și oase, cu toate că se înfățișa ca o fantomă adevărată, adică o umbră.

De când am început să consult Arhivele Academiei Naționale de Muzică, am fost surprins de coincidența uimitoare dintre fenomenele atribuite *fantomei* și cea mai misterioasă și mai fantastică dramă, și am ajuns repede la ideea că una s-ar putea explica rațional prin cealaltă. Întâmplările nu datează de mai mult de treizeci de ani și nu ar fi deloc dificil să se mai găsească și astăzi, chiar în acest foaier al dansului, bătrâni foarte respectabili, al căror cuvânt nu ar putea fi pus la îndoială, care își amintesc, ca și cum lucrurile s-ar fi întâmplat ieri, de împrejurările misterioase și tragice care au însoțit răpirea Christinei Daaé, dispariția vicontelui de Chagny și moartea fratelui său mai mare, contele Philippe, al cărui corp a fost găsit pe malul lacului ce se află în subsolul Operei. Dar niciunul din acești martori n-a crezut, până astăzi, că trebuie să lege această îngrozitoare aventură de personajul mai curând legendar al Fantomei de la Operă.

Adevărul a răsărit cu greu în mintea mea tulburată de o anchetă care se lovea la fiecare pas de evenimente supranaturale la

prima vedere și nu o dată am fost pe cale de a abandona o muncă în care mă extenuam urmărind – fără să o prind vreodată – o zadarnică imagine. În sfârșit, am avut dovada că simțurile nu mă înșelaseră și am fost recompensat pentru toate eforturile mele în ziua în care am căpătat certitudinea că Fantoma de la Operă a fost mai mult decât o umbră.

În acea zi petrecusem timp îndelungat în compania *Memoriilor unui director*, lucrare superficială a prea scepticului Moncharmin, care, în timpul trecerii sale pe la Operă, nu a înțeles nimic din întunecata comportare a fantomei, de care și-a bătut joc cât a putut de mult, chiar în momentul când el însuși devenea prima victimă a ciudatei operațiuni financiare ce avea loc în interiorul „plicului magic”.

Disperat, tocmai părăseam biblioteca, când l-am întâlnit pe încântătorul administrator al Academiei noastre naționale pălăvrăgind pe un palier cu un bătrânel vioi și cochet căruia mă prezentă jovial. Administratorul era la curent cu cercetările mele și știa cu câtă nerăbdare încercasem, în van, să descopăr locul unde se retrăsese judecătorul de instrucție, domnul Faure, din faimoasa afacere Chagny. Nu se știa ce s-a întâmplat cu el, dacă murise sau dacă mai trăia. Și iată că, reîntors din Canada, unde trăise timp de cincisprezece ani, primul demers al acestuia la Paris fusese de a veni să caute un bilet de favoare la secretariatul Operei. Bătrânelul din fața mea era chiar domnul Faure.

Petrecurăm o bună parte a serii împreună și îmi povesti toată afacerea Chagny, așa cum o înțelesese el odinioară. Trebuise atunci să opteze, din lipsă de probe, pentru nebunia vicontelui și pentru moartea accidentală a fratelui său mai mare, dar rămăsese convins că între cei doi frați se petrecuse o dramă îngrozitoare în legătură cu Christine Daaé. Nu a știut să-mi spună ce devenise Christine sau vicontele. Bineînțeles, când i-am vorbit de fantomă, n-a făcut decât să râdă. Și el fusese înștiințat de ciudatele întâmplări care păreau atunci să confirme existența unei

ființe extraordinare ce-și găsisese adăpost într-unul din ungherele cele mai misterioase ale Operei și știa povestea „plicului”, dar nu văzuse în toate acestea nimic care ar fi putut să rețină atenția unui magistrat însărcinat cu anchetarea afacerii Chagny. De-abia dacă ascultase, preț de câteva clipe, declarația unui martor care se prezentase spontan pentru a afirma că avusese ocazia să întâlnească fantoma. Acest personaj – martorul – nu era altul decât cel pe care tot Parisul îl numea „Persanul” și care era bine cunoscut de către toți obișnuiții Operei. Judecătorul îl luase drept un vizionar.

Vă puteți închipui că am fost interesat peste măsură de povestirea Persanului. Am vrut să-l regăsesc, dacă nu era prea târziu, pe acest prețios și original martor. Norocul fiindu-mi favorabil, am reușit să-l descopăr în micul său apartament din strada Rivoli, pe care nu-l mai părăsise de atunci și unde a murit la cinci luni după vizita mea.

La început, am fost neîncredător. Dar când Persanul mi-a povestit, cu candoare de copil, tot ce știa despre fantomă și după ce mi-a înmânat dovezile existenței acesteia, mai ales strania corespondență a Christinei Daaé, care aducea o lumină orbitoare asupra îngrozitorului ei destin, nu am mai putut să mă îndoiesc! Nu! Nu! Fantoma nu era o legendă!

Știu bine că mi s-a replicat că toată această corespondență poate nici nu era autentică și că ar fi putut fi falsificată de cineva a cărui imaginație ar fi fost cu siguranță hrănită de basmele cele mai seducătoare. Din fericire am avut însă ocazia să regăsesc scrisul Christinei și în altă parte decât în faimosul pachet de scrisori și, în consecință, m-am dedicat unui studiu comparativ, care a eliminat toate îndoielile.

M-am informat, de asemenea, asupra Persanului și astfel am aflat că este un om onest, incapabil să inventeze o intrigă ce ar fi putut să inducă justiția în eroare.

De altfel, aceasta este și părerea celor mai mari personalități – prieteni de familie – care au fost implicate de aproape sau

de la distanță în afacerea Chagny și cărora le-am expus toate documentele și toate deducțiile mele. Am primit din această direcție cele mai nobile încurajări și mi-aș permite să reproduc în acest sens cele câteva rânduri ce mi-au fost adresate de către generalul D.:

„Domnule,

Nu știu cum aș putea să vă îndemn să publicați rezultatele anchetei dumneavoastră. Îmi amintesc perfect cum, timp de câteva săptămâni înaintea dispariției marii cântărețe Christine Daaé și a dramei care a îndoliat foburgul Saint-Germain¹, în foaierea dansului se vorbea mult despre fantomă și sunt convins că discuțiile nu au încetat decât în urma acestor întâmplări care au mobilizat toate spiritele. Dar dacă, așa cum cred, după ce v-am ascultat, este posibil să explicați acea dramă prin existența fantomei, vă rog, domnule, vorbiți-ne din nou despre fantomă. Oricât de misterioasă ar putea ea să pară la început, această poveste va fi oricum mai explicabilă decât sumbra istorie a doi frați, ce s-au adorat întreaga lor viață și despre care s-a considerat de oameni rău intenționați că s-au sfâșiat până la moarte.

Vă asigur etc.”

În sfârșit, cu dosarul în mână, parcursesem din nou vastul teritoriu al fantomei, formidabilul edificiu din care își făcuse un imperiu, iar tot ceea ce ochii mei văzuseră, tot ceea ce mintea mea descoperise confirma admirabil documentele Persanului, când o extraordinară descoperire a venit să încoroneze definitiv cercetările mele.

Se știe că, de curând, săpând în subsolul Operei pentru a îngropa vocile înregistrate pe fonograf ale unor artiști, târnăcopul muncitorilor a adus la lumină un cadavru. Și eu am avut imediat dovada că acel cadavru era al Fantomei de la Operă! L-am pus

¹ Cartier din Paris, sediul al artiștilor și literaților (n. tr.).

pe administrator însuși să pipăie această probă și acum îmi este indiferent faptul că ziarele povestesc că acolo s-a găsit o victimă a Comunei¹.

Nefericii care au fost masacrați în timpul Comunei în subsolul Operei nu sunt nicidecum îngropați în partea aceea. Voi spune unde pot fi găsite scheletele lor, destul de departe de această imensă criptă unde se strânseseră în timpul asediului tot felul de provizii. Am ajuns pe aceste urme tocmai atunci când căutam rămășițele fantei, pe care nu le-aș fi găsit niciodată fără această întâmplare nemaiauzită: îngroparea de voci vii.

Dar vom mai avea prilejul să vorbim despre acest cadavru și despre ceea ce se cuvine să facem cu el. Acum mă interesează să termin acest extrem de necesar „Cuvânt-înainte”, mulțumindu-le foarte modeștilor figuranți care, împreună cu domnul comisar de poliție Mifroid – odinioară chemat la primele constatări cu ocazia dispariției Christinei Daaé —, domnul fost secretar Rémy, domnul fost administrator Mercier, domnul fost capelmaistru Gabriel și, în special, doamna baroană de Castelot-Barbezac, fostă cândva „micuța Meg” – fără să roșească pentru asta —, cea mai încântătoare stea a admirabilului nostru corp de balet, fiica mai mare a onorabilei doamne Giry, fostă plasatoare, moartă în loja fantei, mi-au fost de cel mai mare ajutor. Mulțumită lor voi putea, împreună cu cititorul, să retrăiesc în cele mai mici detalii acele ore de dragoste curată și de teamă.

¹ Comuna din Paris: formă revoluționară de guvernare a Parisului (18 martie – 27 mai 1871), după ridicarea asediului armatelor prusace (n. tr.).

CAPITOLUL I

SĂ FIE OARE FANTOMA?

ÎN SEARA ACEEA, CÂND DOMNII DEBIENNE ȘI POLIGNY, directorii demisionari ai Operei, dădeau ultima lor serată de gală cu ocazia plecării, cabina Sorelliei, una din prim-solistele dansului, fu subit invadată de câteva din acele domnișoare din corpul de balet care reveneau din scenă după ce „dansaseră” *Polyeucte*¹. Ele se agitau într-o mare zăpăceală, unele făcând să se audă râsete ascuțite și prea puțin naturale, iar celelalte strigăte de spaimă.

Sorelli, care dorea să rămână singură o clipă, ca să „repete” micul discurs pe care trebuia în curând să-l rostească în foaier în fața domnilor Debienne și Poligny, se indispușe văzând toată această mulțime amețită năpustindu-se în spatele ei. Se întoarse către colegele ei și se interesă de cauza unei atât de puternice emoții. Micuța Jammes – cu nasul ei atât de drag lui Grévin², ochii de nu-mă-uita, obrajii trandafirii, un gât ca de crin – fu cea care dădu explicația în două cuvinte, cu o voce tremurătoare, sufocată de neliniște:

— Este fantoma!

Și închise ușa cabinei cu cheia.

Cabina Sorelliei era de o eleganță sobră, rece și banală. O oglindă mare, un divan, o măsuță de toaletă și niște dulapuri alcătuiau mobilierul necesar. În plus, mai erau câteva gravuri pe pereți, amintiri ale mamei sale, care cunoscuse zilele frumoase ale vechii Opere de pe strada Le Peletier și câteva portrete ale

¹ Tragedie de Corneille (1606–1684) (n. tr.).

² Alfred Grévin (1827–1892), desenator francez, creatorul în 1888 al Galeriilor figurilor de ceară din Paris (n. tr.).

lui Vestris, Cardel, Dupont și Bigottini¹. Această cabină părea un palat pentru puștoaicele din corpul de balet, care erau găzduite în încăperi comune, unde-și petreceau timpul cântând, certându-se, păruind coaforii și costumierele și oferindu-și păhărele de *cassis*², bere sau chiar rom, până la sunetul de clopoțel care le chema în scenă.

Sorelli era foarte superstițioasă. Auzind-o pe micuța Jammes vorbind de fantomă, se înfioră și spuse:

— Prostuțo!

Și cum ea era prima care credea în fantome în general și în cea de la Operă în special, dori să fie imediat informată.

— Ai văzut-o? întrebă.

— Așa cum te văd! răspunse gemând micuța Jammes, care, nemaiținând-o picioarele, se lăsă să cadă pe un scaun.

Și, imediat, micuța Giry – cu ochii ca prunele, părul precum cerneala, cu tenul oacheș și sărmana sa piele întinsă pe sărmanele sale oase – adăugă:

— Dacă este ea într-adevăr, atunci este foarte urâtă!

— Oh, da! făcură dansatoarele în cor.

Și se puseră să vorbească toate deodată. Fantoma le apăruse sub înfățișarea unui domn în frac, care se ivise brusc în fața lor pe culoar, fără să se știe de unde venea. Apariția a fost atât de bruscă, încât s-ar fi putut crede că a ieșit direct din zid.

— Aș! făcu una din ele, care își păstrase cât de cât sângele rece. Voi vedeți fantome peste tot.

Și este adevărat că, de câteva luni, la Operă nu se discuta decât despre această fantomă în haine negre, care se plimba ca o umbră în sus și în jos prin clădire, fără să adreseze niciun cuvânt nimănui, căreia nimeni nu îndrăznea să-i vorbească și care se mistuia, de altfel, de îndată ce era văzută, fără să se știe pe unde

¹ Cântăreți, dansatori și coregrafi francezi a căror activitate a fost legată de Opera din Paris (n. tr.).

² Lichior de coacăze negre (n. tr.).

și cum. Când mergea, nu făcea niciun zgomot, așa cum îi stă bine unei adevărate fantome. Începuseră prin a râde și a glumi pe seama acestui strigoi îmbrăcat ca un om de lume sau ca un cioclu, dar legenda fantomei luă curând proporții colosale în rândul corpului de balet. Toate pretindeau că ar fi întâlnit, mai mult sau mai puțin, această ființă supranaturală și că ar fi fost victimele vrăjilor sale. Și cele care râdeau cel mai tare nu erau deloc cele mai puțin tulburate. Când nu se lăsa văzută, fantoma își semnala prezența sau trecerea prin evenimente caraghioase sau funeste de care superstiția aproape generală o făcea răspunzătoare. Trebuia deplâns un accident, cineva făcuse vreo șotie unei dansatoare din corpul de balet, se pierduse vreun pământuf pentru pudra de orez? Totul era din cauza fantomei, a Fantomei de la Operă!

În fond, cine o văzuse? Se pot vedea atâtea fracuri la Operă, care nu sunt fantome. Dar aceste fracuri aveau o caracteristică pe care nu o au nicidecum toate fracurile: îmbrăcau un schelet.

Cel puțin așa susțineau domnișoarele.

Și, bineînțeles, avea un cap de mort!

Era oare vorba de un lucru serios? Adevărul este că imaginea scheletului se născuse din descrierea făcută fantomei de Joseph Buquet, mașinist-șef, care o văzuse într-adevăr. El se ciocnise – nu s-ar putea spune „nas în nas” căci fantoma nu avea așa ceva – cu misteriosul personaj, pe scara cea mică aflată aproape de scenă, care coboară direct la subsoluri. Avusese timp s-o zărească o clipă, apoi fantoma dispăruse, dar el păstrase o amintire de neșters a acestei viziuni.

Și iată ce povestea Joseph Buquet despre fantomă, oricui voia să-l asculte:

— Este îngrozitor de slabă și hainele negre îi flutură pe un trup scheletic. Ochii îi sunt atât de afundați în orbite, încât pupilele imobile nu se disting prea bine. Pe scurt, nu i se văd decât două găuri mari negre, ca la craniile morților. Pielea, întinsă pe oase, ca o piele de tobă, nu este albă, ci de un galben urât. Nasul

îi este atât de mic, încât este invizibil din profil și această *ab ență* este un lucru oribil. Trei sau patru șuvițe lungi și negre, pe frunte și după urechi, îi țin loc de păr.

În van urmărise Joseph Buquet această stranie apariție. Ea dispăruse ca prin farmec și el nu reușise să-i dea de urmă.

Mașinistul-șef era un om serios, ordonat, cu o imaginație greoaie și sobră. Cuvintele sale fură ascultate cu stupoare și interes, și de îndată se gășiseră oameni care să povestească cum și ei întâlniseră un veșmânt negru cu cap de mort.

Persoanele cu judecată, care auziseră această poveste, au afirmat la început că Joseph Buquet a fost victima unei farse pe care i-a jucat-o unul din subordonații săi. Dar apoi s-au produs, unul după altul, incidente atât de ciudate și inexplicabile, încât chiar și cei mai neîncredători începură să se agite.

Un locotenent de pompieri este curajos. Lui nu îi este teamă de nimic, mai ales nu îi este teamă de foc! Ei bine, locotenentul de pompieri în cauză, care se dusese să facă un tur de supraveghere în subsoluri și care se aventurase, se pare, un pic mai departe decât de obicei, reapăruse brusc pe scenă, palid, îngrozit, tremurând, cu ochii ieșiți din orbite și aproape leșinase în brațele nobilei mame a micuței Jammes. Și de ce? Pentru că văzuse înaintând spre el, *la înălțimea ochilor, dar fără corp, un cap de foc!*¹ Și, repet: un locotenent de pompieri nu se teme de foc! Acest locotenent de pompieri se numea Papin.

Corpul de balet fu consternat. Mai întâi că acest cap de foc nu semăna în niciun fel cu descrierea pe care i-o făcuse Joseph Buquet fantomei. Pompierul fu interogat, apoi fu interogat din nou mașinistul-șef și, drept urmare, acele domnișoare rămaseră convinse că fantoma avea mai multe capete, pe care le schimba cum dorea. Natural, ele își imaginară imediat că erau pândite de cele mai mari pericole. Din moment ce un locotenent de pompieri

¹ Anecdota, foarte autentică de altfel, am auzit-o de la dl Pedro Gailhard însuși, fost director al Operei (n. a.).

nu ezitase să leșine, stelele dansului și „șoriceii”¹ puteau să in-voce o mulțime de scuze în fața terorii care le făcea să fugă, cu toată viteza piciorușelor lor, când treceau prin fața vreunui colț întunecos dintr-un coridor prost luminat.

Așa încât, în măsura posibilului, pentru a proteja clădirea de asemenea oribile vrăji, Sorelli însăși, înconjurată de toate dansatoarele și urmată chiar de întreaga ceată de fetițe în maiouri din grupele începătoare, pusese – a doua zi după întâmplarea cu locotenentul de pompieri – pe masa care se găsește în vestibulul portarului de lângă curtea administrației, o potcoavă de cal, pe care oricine ar fi intrat în Operă, în altă calitate decât cea de spectator, trebuia să o atingă înainte de a pune piciorul pe prima treaptă a scării. Și asta sub pedeapsa de a deveni prada puterii oculte care pusese stăpânire pe clădire, de la subsoluri la mansardă! Această potcoavă, ca toată întâmplarea, de altfel – din păcate – nu am scornit-o eu; potcoava poate fi văzută și astăzi pe masa din vestibul, în fața cuștii portarului, când se intră la Operă prin curtea administrației.

Iată ce dă destul de repede o imagine asupra stării de spirit a acestor domnișoare, în seara în care noi pătrundem, odată cu ele, în cabina Sorelliei.

— E fantoma! strigase, deci, micuța Jammes.

Și neliniștea dansatoarelor nu făcu decât să crească. Acum, o tăcere plină de spaimă domnea în cabină. Nu se mai auzea decât zgomotul respirațiilor gâfâite. În sfârșit Jammes, aruncându-se până în colțul cel mai îndepărtat al zidului, sub semnul unei groaze sincere, murmură acest singur cuvânt:

— Ascultați!

Li se părea într-adevăr, tuturor, că o atingere ușoară se făcea auzită în spatele ușii. Niciun zgomot de pași. Părea că o mătase ușoară alunecă pe tăblie. Apoi, nimic! Sorelli încercă să se arate mai puțin fricoasă decât colegele ei. Se îndreptă către ușă și întrebă cu glas stins:

¹ Balerine începătoare (n. tr.).

— Cine e acolo?

Dar nimeni nu răspunde.

Atunci, știind ațintiți asupra ei toți ochii care îi urmăreau cel mai mic gest, ea încercă să fie curajoasă și întrebă foarte tare:

— E cineva în spatele ușii?

— O! Da! Da! Cu siguranță e cineva după ușă! repetă slăbătura de Meg Giry, trăgând-o eroic pe Sorelli de jupa de voal. Mai ales, nu deschide! Dumnezeule, nu deschide!

Dar Sorelli, înarmată cu un stilet ce nu o părșea niciodată, îndrăzni să învârtă cheia în broască și să deschidă ușa, în timp ce dansatoarele se trăgeau înapoi până la măsuța de toaletă, iar micuța Meg Giry suspina:

— Mamă! Mamă!

Sorelli privi curajoasă pe culoar. Era pustiu. Un beculeț de foc, în închisoarea sa de sticlă, arunca o lumină roșie și confuză în întunericul înconjurător, fără a reuși să-l alunge. Și dansatoarea închise ușa cu un puternic suspin.

— Nu, zise ea, nu e nimeni!

— Și totuși, l-am văzut! spuse încă o dată Jammes, reluându-și cu pași mici și temători locul lângă Sorelli. Probabil că bântuie pe undeva pe aici. Eu nu mă mai întorc să mă îmbrac. Ar trebui să coborâm toate în foaier imediat, pentru „discurs” și să ne reîntoarcem sus împreună.

Spunând aceasta, copila atinse cu pioșenie micuțul talisman de coral care trebuia să o ferească de farmece. Și Sorelli desenă, pe ascuns, cu capătul unghiei roz a degetului mare de la mâna dreaptă, crucea Sfântului Andrei, pe inelul de lemn ce-i încercuia inelarul mâinii stângi.

„Sorelli – scria un cronicar celebru – este o dansatoare înaltă, frumoasă, cu fața gravă și voluptuoasă, cu talia la fel de suplă ca o ramură de salcie. Se spune de obicei despre ea că este «o frumoasă apariție». Părul său blond și curat ca aurul încoronează o frunte netedă, dedesubtul căreia se așază, ca într-o montură, doi ochi de smarald. Capul se leagănă molatec, ca al unei egrete,

pe un gât lung, elegant și mândru. Când dansează, ea are o anumită mișcare a coapselor, indescrivibilă, care îi dă întregului său corp un fior de inefabilă moliciune. Se pare că priveliștea acestei încântătoare femei, când își ridică brațele și se apleacă pentru a începe o piruetă, reliefând astfel corsajul și lăsând să-i apară coapsa, te poate face să-ți pierzi mințile.”

Apropo de minte, pare confirmat că ea n-a avut niciun pic. Dar acest lucru nu i se poate reproșa deloc.

Ea spuse din nou micuțelor dansatoare:

— Copilele mele, trebuie să vă reveniți! Fantoma?! Poate că nimeni n-a văzut-o vreodată!...

— Ba da! Ba da! Noi am văzut-o! Noi am văzut-o adineauri! continuă micuțele. Avea cap de mort și frac, ca în seara când i-a apărut lui Joseph Buquet!

— Și Gabriel a văzut-o, spuse Jammes, nu mai târziu decât ieri! Ieri după-amiază, în plină zi...

— Gabriel, șeful de orchestră?

— Ei da! Cum! N-ai știut?

— Și era în frac, în plină zi!

— Cine? Gabriel?

— Nu! Fantoma!

— Bineînțeles că avea frac! afirmă Jammes. Gabriel însuși mi-a spus. Chiar după asta a recunoscut-o. Iată cum s-a întâmplat. Gabriel se găsea în biroul regizorului. Deodată s-a deschis ușa. Intră Persanul. Și știți că Persanul poate să deoache...

— O, da! răspuseră în cor micuțele dansatoare, care, de îndată ce evocară imaginea Persanului, își făcură semnul de zădărniciere a Destinului, cu arătătorul și cu degetul mic înainte, în timp ce mijlociul și inelarul erau îndoite în palmă și ținute cu degetul mare.

— Chiar dacă Gabriel e superstițios, continuă Jammes, totuși el este întotdeauna politicos și, când îl vede pe Persan, se mulțumește să-și pună calm mâna în buzunar și să-și atingă cheile... Ei bine, de îndată ce s-a deschis ușa în fața Persanului, Gabriel n-a